

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Vtrum misericordia competat Deo formaliter?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

alterum, sed quid quisque gessit, & quantum illius opera mereantur: Ergo tunc non exercet actum distributivæ justitiæ.

38. Respondeo concessa Majori, negando Minorem: licet enim Deus, distribuendo sua bona naturalia, vel præmia creaturis, attendat ad connaturalem cujuslibet exigentiam, & ad debitam commensurationem meriti cum præmio (in quo, ut notat D. Thomas in 4. dist. 46. quæst. 1. art. 1. quæstiunc. 1. relucet aliquis modus, & quædam similitudo justitiæ commutativæ) hoc tamen non obstat, quin etiam ad comparativam proportionem respiciat: ut patet ex illo Matth. 25. *Dedit uni quinque talenta, alij duo, alij unum: unicuique secundum virtutem suam.* Ubi manifestè fit distributio talentorum, comparativè ad dignitatem & proportionem diversorum.

39. Ratio etiam id suadet: Id enim quod Deus præcipuè intendit, distribuendo præmia justis, & singulis rebus perfectiones connaturaliter debitas largiendo, ut igni calorem, Soli lucem &c. est decor ac pulchritudo universi, quæ non solum in perfectione & bonitate absoluta rerum, sed etiam in ordine & proportionem creaturarum ad invicem, consistit, sicut perfectio musicæ requirit diversitatem, & proportionem tonorum: Ergo in creatione mundi, justitia distributiva non solum attendit ad proportionem absolutam rerum, sed etiam ad proportionem geometricam, & comparativam unius creaturæ ad aliam. Unde Augustinus lib. 5. de Genesi ad litteram cap. 22. dicit, quod à Deo est omnis mensurarum modus, omnis paritas numerorum, & omnis ordo ponderum. Et olim Platonici docebant, quod Deus Arithmetica, Geometriâ, & Musicâ, mundum condidit: nam per Arithmeticam omnia ordinavit, per Geometriam figuravit, & per Musicam proportionavit. Sive ut loquitur Scriptura: *Omnia in numero, pondere, & mensura fecit.* Numerus ad Arithmeticam, pondus ad Musicam, mensura ad Geometriam spectat.

40. Obijcies ultimò contra tertiam conclusionem. Licet Deus in punitione peccatorum servet debitam proportionem & æqualitatem inter pœnam & culpam, ea tamen non punit ex debito legali & rigoroso, sed solum ex quadam decencia morali; quia potest illa non punire, & remittere, seu indulgere; sicut de facto ea sæpe remittit peccatoribus absque ulla pœna: Ergo punitio peccatorum non potest esse in Deo vera & stricta justitia, sed solum justitia quædam imperfecta, & pars potentialis justitiæ. Consequentia videtur manifesta, quia, ut supra reculimus ex D. Thoma 2. 2. quæst. 80. art. 5. dupliciter aliqua virtus à ratione strictæ justitiæ deficit. Uno quidem modo, in quantum deficit à ratione æqualis; alio modo, in quantum deficit à ratione stricti debiti: Ergo si justitia vindicativa in Deo deficiat à ratione stricti debiti, non erit vera & stricta justitia, sed pars potentialis illius.

41. Respondeo primò, quod de facto nunquam Deus remittit peccata sine plena & rigorosa satisfactione: quia aut ea punit in inferno, pœnâ æternâ, & infinitâ quantum ad durationem; vel ea remittit intuitu meritorum Christi, qui se vadem & fideiussorem præstitit pro nobis, & Deo satisfacit de toto rigore justitiæ, ut in Tractatu de Incarnatione dicemus.

Disp. 4.
art. 4.

42. Respondeo secundò, Dato quod Deus sine ulla satisfactione remitteret peccata, sicut potest de potentia absoluta; nihilominus quando ea punit,

A ex justitia & debito legali punit; quia ea punit juxta pœnam taxatam à lege justa, quam ipse statuit: *Pro mensura enim peccati, est & plagarum numerus*, ut dicitur Deuterion. 25. Sed tamen quia hoc debitum legale, non est ei impositum ab alia, qua lege superiori, sed ipse sibi est lex, potest ex supremo dominio suo pœnas remittere, secundum quod decet bonitatem suam, quæ est omnium legum radix. Sicut etiam in humanis, Princeps supremus potest quandoque ob bonum publicum remittere pœnas & delicta. Solutio est D. Thomæ 2. 2. quæst. 67. art. 2. ubi ait: *Deus habet supremam potestatem judicandi, & ad ipsum pertinet quidquid contra aliquem peccatur.* Et idè liberum est ei pœnam remittere, præcipuè cum peccato ex hoc pœna maximè debeatur quod est contra ipsum, non tamen remittit pœnam, nisi secundum quod decet suam bonitatem, quæ est omnium legum radix. Idem docet Anselmus in Profologio cap. 10. his verbis: *Cum punis malos, justum est, quia eorum meritis convenit, & cum parcis malis, justum est, quia bonitati condecens est.*

ARTICVLVS II.

De misericordia Dei.

C Fælix & prudentissima Magdalena, quæ non unum, sed utrumque Domini pedem osculata est. Nam *Pedes isti* (inquit Bernardus) *sunt misericordia & judicium: quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda.* Huic prudenti consilio annuentes: postquam divinæ justitiæ pedem osculati sumus, ad osculum pedis misericordiæ accedimus, & divini hujus attributi considerationem, cum Angelico præceptore aggredimur. Unde fit

Sermon
de Magd.
dal.

§. I.

Virum Misericordia competat Deo formaliter?

D PRO resolutione hujus difficultatis, quæ nullam vel parvam habet controversiam inter Theologos: observandum est ex D. Thoma hic art. 3. & 2. 2. quæst. 30. art. 5. in corp. Misericordiam prout in nobis reperitur, duo includere: unum de formali, & alterum de materiali. De formali enim dicit actum seu affectum voluntatis, quo quis exoptat, & intendit sublevare alienam miseriam: Qui affectus, si sit potens & efficax, de facto eam remouet, & expellit à subiecto in quo reperitur. De materiali verò includit quendam motum appetitûs sensitivi, quo aliquis de malo alterius tristatur, & illi per affectum condolet, & compatitur. Unde, ut notat S. Thomas hic art. 2. *Misericors dicitur aliquis, quasi habens miserum cor: quia scilicet afficitur ex miseria alterius per tristitiam, ac si esset ejus propria miseria.* Hoc præsupposito.

Dico primò: misericordiam esse in Deo, saltem quantum ad effectum subveniendi alienæ miseriæ.

Probatur conclusio egregio discursu D. Thomæ hic art. 3. ubi ait: *Quod defectus non tolluntur nisi per alicujus bonitatis perfectionem: prima autem origo bonitatis Deus est: Ergo misericordia Deo perfectissimè competit, saltem quantum ad hoc quod est removere defectus & miseriæ à rebus. Quod ibidem magis declarat, observando quod elargiri perfectiones rebus, pertinet,*

43.

44.

& ad bonitatem divinam, & ad iustitiam, & ad liberalitatem, & misericordiam: tamen secundum aliam, & aliam rationem. Communicatio enim perfectionum absolute considerata, pertinet ad bonitatem. Sed in quantum perfectiones rebus à Deo dantur secundum earum proportionem, pertinet ad iustitiam. In quantum vero non tribuit rebus perfectiones propter utilitatem suam, sed solum propter suam bonitatem, pertinet ad liberalitatem. In quantum vero perfectiones datae rebus à Deo, omnem defectum expellunt, pertinent ad misericordiam. Unde D. Bernardus serm. 1. super salve Regina: *Misericordia Dei* (inquit) *primordialis ipsa causa omnium est. & causalissima causarum.*

45. Dico secundo: misericordia, ut dicit affectum subveniendi alienae miseriae, reperitur in Deo formaliter: non tamen ut est motus appetitus sensitivi, quo quis de alieno malo tristatur.

Prima pars conclusionis probatur: Hic affectus sublevandi alienam miseriam, qui non est passio, sed simplex voluntatis actus, nullam in se includit imperfectionem, & non ad aliam quam ad misericordiam quae est virtus, spectat: ut colligitur ex D. Thoma hic art. 3. & 2. 2. quaest. 30. art. 1. ad 4. & quaest. 31. art. 1. ad 3. Ergo misericordia, ut dicit talem affectum, reperitur in Deo formaliter.

Addo quod effectus subveniendi alienae miseriae, ex affectu voluntatis procedit: Ergo si misericordia Deo tribuitur secundum effectum, debet etiam in illo admitti secundum affectum, non quidem passionis, vel appetitus sensitivi, quia quod est sensibile, longè abest à Deo, sed voluntatis, quo vult nostram sublevare miseriam. Unde Augustinus lib. 2. ad Simplic. quaest. 2. *De misericordia si auferas compassionem, ita ut remaneat tranquilla bonitas subveniendi, & à miseria liberandi, insinuat divina misericordia qualiscumque cognitio.* Et lib. 1. contra adversarium legis: *Deus zelat sine amore, irascitur sine perturbacione, & miseretur sine ullo dolore.* Ex quo sufficienter probata manet secunda pars conclusionis.

§. II.

Corollaria notatu digna.

46. **E**X dictis inferes primò, misericordiam esse attributum maximè proprium & connaturale Deo. Quia cum Deus sit summum & infinitum bonum, est maximè sui diffusivus & communicativus, & maximè cupit per communicationem suae bonitatis, & suorum donorum, tam naturalium quam supernaturalium distributionem, tollere miseriae & defectus à rebus, & praecipue à creaturis rationalibus. Unde D. Bernardus serm. 5. de natali Christi sapienter observat, quòd Deus in Scriptura, misericordiarum, non verò iudiciorum, vel ultionum pater appellatur: quia, ut canit Ecclesia, *Illi proprium est misereri semper & parcere.* Et quia *miserendi causam & originem sumit ex proprio: iudicandi verò vel ulciscendi, magis ex nostro.* Nec solum pater misericordiarum est Deus, sed etiam mater, ut notat Chrysostomus in orat. de Sancto Philogio. Nam quemadmodum parturiens cupit entis factum, ita ille cupit effundere suam misericordiam, quae illi non minus est naturalis, quam calor igni, & lux Soli. Unde Dionysius: *Sicut Sol noster, non cogitatio-*

Tom. I.

A ne, aut voluntate, sed eo ipso quod est, omnia illustrat quae ejus lumen pro modo suo capere possunt: sic etiam ipsum bonum, scilicet Deus, omnibus pro eorum captu, totius bonitatis radios emittit.

Notant etiam Scripturae Interpretes, quòd in Genesi ubi dicitur, quòd *Deus spiravit in faciem hominis spiraculum vitae*; in lingua Hebraica ponitur verbum נפח Napach, quod significat respirare, seu flatum emittere: ut per hoc significetur, tam naturale esse Deo misereri, & benefacere, quam homini respirare. Unde Psalm. 108. ait Propheta Regius: *Fac mecum propter nomen tuum. Quid est fac mecum? Cur nihil aliud addit: Ut scilicet intelligeremus, quòd adeò propria & naturalis est Deo misericordia, ut Deo idem sit facere, ac misericordiam exercere.* Quare Euthymius appellat Deum: *infinitum quoddam misericordiae Pelagus, in quo qui se mergit, non obruitur, sed salvatur; obruitur verò qui non se immergit.*

B Inferes secundo, quòd licet attributum misericordiae ad voluntatem pertineat, praesupponit tamen omnipotentiam, & in ea fundatur, & veluti radicatur. Ratio est, quia misericordia est attributum non solum affectivum, sed etiam effectivum; nec solum dicit affectum voluntatis, quo Deus vult alienae subvenire miseriae, sed etiam virtutem & potentiam, quae potest tollere miseriae & defectus à rebus: Ergo divina misericordia includit, vel saltem supponit ejus omnipotentiam, & in ea fundatur. Unde Sapientiae dicitur: *Misereri omnium, quia omnia potes.* Et Psalmo 61. dicit Propheta: *Semel locutus est Deus, duo haec audivi, quia potestas tibi est, & tibi Domine misericordia.* Quasi diceret: ideò est tibi misericordia, quia potestate & omnipotentia praestas. Et Apostolus ad Roman. 9. *Deus volens ostendere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum.*

C His etiam consonant verba Ecclesiae, quae in quadam oratione sic loquitur: *Deus qui omnipotentiam tuam, parcendo maximè, & miserendo manifestas.* Cujus dicti tres egregias rationes assignat S. Thomas infra quaest. 25. art. 3. ad 3. ubi ait: *Dei omnipotentia ostenditur maximè in parcendo & miserendo; quia per hoc ostenditur Deum habere summam potestatem, quòd liberè peccata dimittit: ejus enim qui superioris lege astringitur, non est liberè peccata condonare. Vel quia parcendo hominibus & miserendo, perducit eos ad participationem infiniti boni, qui est ultimus effectus divinae virtutis. Vel quia effectus divinae misericordiae est fundamentum omnium divinorum operum: nihil enim debetur alicui, nisi propter id quod est datum ei à Deo, non debitum: in hoc autem maximè divina omnipotentia manifestatur, quòd ad ipsum pertinet prima institutio omnium bonorum.*

E Inferes tertio, misericordiam in Deo, non solum includere omnipotentiam & virtutem infinitam, sed etiam omnem perfectionem simpliciter simplicem, & rationem actus purissimi & perfectissimi.

Hoc corollarium egregiè explicat Cajetanus 2. 2. quaest. 30. art. 4. his verbis: *Ex actu ejus apparet quòd misericordia in seipsa exigit immunitatem à miseria. Nam si distinguamus misericordiam, in misericordiam simpliciter, & misericordiam respectu talis vel talis miseriae: inveniemus quòd quae ratione misericordiae respectu talis miseriae, puta paupertatis, immunis est ut sic à paupertate; quia ad ipsam spectat dando subleva-*

Q99 ij